

C-211/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. március 17.

A kérdést előterjesztő bíróság:Tribunal da Relação de Lisboa (lisszaboni fellebbviteli bíróság,
Portugália)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2022. február 24.

Fellebbezők:

Super Bock Bebidas, S.A.

AN

BQ

Ellenérdekű fél:

Autoridade da Concorrência

Az alapeljárás tárgya:

A kérdés annak meghatározására irányul, hogy a megállapított tényállás megvalósítja-e a Lei da Concorrência (versenyvédelmi törvény) (a 2012. május 8-i Lei n.º 19/2012, que aprovou o Novo Regime Jurídico da Concorrência [a verseny új jogszabályi kereteit megállapító 19/2012. sz. törvény]; a továbbiakban: NRJC) 9. cikkének (1) bekezdése és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 101. cikkének (1) bekezdése szerinti jogsértést, amiért is mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hogy az alapügyben fennáll-e az említett jogi rendelkezések értelmében vett versenyellenes megállapodás vagy magatartás.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A jelen ügyben az Autoridade da Concorrência (versenyhatóság, Portugália) a Super Bock Bebidas, S.A.-val, AN-nel (igazgatótanácsi tag) és BQ-val szemben (a két kereskedelmi részleg egyikének vezetője) (a továbbiakban: fellebbezők) az NRJC 9. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és 68. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott és szankcionálni rendelt közigazgatási szabálysértésnek minősülő versenyjogi jogsértésért való felelőségét állapította meg. A 9. cikk az EUMSZ 101. cikkben alapul, amelynek tartalmát gyakorlatilag átveszi. A Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão de Santarém (santarémi versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság, Portugália) helyben hagyta az említett megállapítást.

A versenyhatóság és a Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão de Santarém (santarémi versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság) úgy ítélte meg, hogy a Super Bock és a forgalmazói között létrejött forgalmazási szerződések keretében legalább is a 2006. május 15. és 2017. január 23. közötti időszakban cél általi versenykorlátozást megvalósító megállapodást léptettek életbe.

A Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão de Santarém (santarémi versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság) a következő bírságok megfizetésére kötelezte a fellebbezőket: a SUPER BOCK BEBIDAS, SA-t 24 000 000 euró, AN-t 12 000 euró, BQ-t pedig 8000 euró bírság megfizetésére kötelezte.

A fellebbezők azzal az indokkal fellebbeztek e határozat ellen, hogy nem követtek el jogsértést, mivel sem a versenykorlátozó magatartás/megállapodás elegendő károssági foka, sem annak versenyellenes hatásai nem nyertek bizonyítást, és felmentést, vagy legalábbis a kiszabott bírságok csökkentését kérik.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. A minimálárak vertikális rögzítése önmagában olyan cél általi jogsértésnek minősül-e, amely nem követeli meg a megállapodás elegendő károssági fokának előzetes elemzését?
2. Szükséges-e a forgalmazókra vonatkozó minimálárak (hallgatólagos) rögzítése miatti jogsértés „megállapodás” eleme fennállásának megállapításához az adott ügyben – különösen közvetlen bizonyítékokkal – bizonyítani, hogy a forgalmazók a gyakorlatban a rögzített árakat alkalmazták?
3. Elegendőnek minősülnek-e a következők annak megállapításához, hogy a forgalmazók tekintetében történő (hallgatólagos) minimálár-rögzítéssel jogsértést követtek el: i) a minimálárakat és forgalmazási árreket tartalmazó jegyzékek megküldése; ii) a forgalmazóktól az eladási árakról való tájékoztatás kérése; iii) a forgalmazók panaszai (amikor úgy ítélik meg, hogy a rájuk vonatkozóan előírt

viszonteladási árak nem versenyképesek, vagy ha bizonyítják, hogy a versenytárs forgalmazók nem tartják be azokat); iv) az, hogy léteznek (átlagos minimál-) árak nyomkövetési mechanizmusok; és v) az, hogy léteznek megtorló intézkedések (anélkül, hogy azok konkrét alkalmazása bizonyított lenne)?

4. Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a) pontja, a 330/2010 rendelet 4. cikkének a) pontja, a vertikális korlátozásokról szóló európai bizottsági iránymutatás és az uniós ítélkezési gyakorlat alapján vélemezhető-e, hogy egy szállító és forgalmazói közötti, a viszonteladásra alkalmazott minimálárakat és egyéb kereskedelmi feltételeket (vertikálisan) rögzítő megállapodás – az ilyen gyakorlatból eredő esetleges pozitív gazdasági hatások elemzésétől függetlenül – az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése értelmében elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében?

5. Összeegyeztethető-e az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a) pontjával és az uniós ítélkezési gyakorlattal az a bírósági határozat, amely bizonyítottan tekinti, hogy az alábbiak alapján fennáll a szállító és a forgalmazók közötti „megállapodás” objektív eleme:

i) a forgalmazóra vonatkozó kereskedelmi feltételeknek a szállító általi rendszeres, általános és változtatások nélküli rögzítése és előírása a gyakorlat időtartama alatt, amely feltételeket az utóbbinak a szállítótól vásárolt termékek viszonteladásakor teljesíteniük kell, különösen az ügyfeleikre alkalmazott árakat, elsősorban a minimál- vagy átlagos minimálárak tekintetében;

ii) a szóban vagy írásban (e-mailben) előírt viszonteladási árakról szóló értesítés;

iii) a forgalmazók önálló viszonteladási ármeghatározási képességének hiánya;

iv) az a szokásos és általános gyakorlat, amely szerint a szállító munkavállalói (telefonon vagy személyesen) arra kéri a forgalmazókat, hogy tartsák be a megjelölt árakat;

v) a szállító által rögzített viszonteladási árak forgalmazók általi általános betartása (az eseti véleménykülönbségek kivételével), valamint az a megállapítás, hogy a forgalmazók piaci magatartása általában megfelel a szállító által meghatározott feltételeknek;

vi) az a körülmény, hogy a forgalmazók – annak érdekében, hogy a meghatározott feltételeket ne sértsék meg – gyakran maguk kéri a szállítót, hogy jelezze nekik a viszonteladási árakat;

vii) az a megállapítás, hogy a forgalmazók gyakran kifogásolják a szállító árait ahelyett, hogy egyszerűen más árakat alkalmaznának;

viii) az (alacsony) forgalmazási árrésnek a szállító általi rögzítése, és a forgalmazók azon feltevése, hogy ezen árrések megfelelnek ügyleteik bevételi szintjének;

ix) az a megállapítás, hogy a csekély árrés előírásával a szállító minimális viszonteladási árat ír elő a negatív forgalmazási árrés kockázata mellett;

x) a szállító által a forgalmazók számára nyújtott árengedmények politikája az ez utóbbiak által ténylegesen alkalmazott viszonteladási árakhoz igazodva úgy, hogy a szállító által korábban rögzített minimálár a kiárusítási időszakban („sell out”) érvényes újrakészletezési árszint –;

xi) annak szükségessége, hogy a forgalmazók – számos esetben a negatív forgalmazási árrésre tekintettel – betartsák a viszonteladási áraknak a szállító által előírt szintjét; az alacsonyabb viszonteladási árakat csak nagyon eseti helyzetekben, és csak akkor alkalmazzák, ha a forgalmazók további kiárusítási („sell out”) árengedményt kérnek a szállítótól;

xii) az egyes vevőkre alkalmazandó maximális árengedményeknek a szállító általi rögzítése és a forgalmazók általi betartása, ami minimális viszonteladási árat eredményez a negatív forgalmazási árrés kockázata mellett;

xiii) a szállítónak a forgalmazók ügyfeleivel való közvetlen kapcsolata és a forgalmazók tekintetében a későbbiekben megállapított viszonteladási feltételek rögzítése;

xiv) a szállítónak a forgalmazók kezdeményezésére történő beavatkozása abban az értelemben, hogy ez előbbi dönt bizonyos kereskedelmi árengedmények alkalmazásáról, illetve a szállító az, aki újratárgyalja a viszonteladás kereskedelmi feltételeit; és

xv) a forgalmazóknak a szállítóhoz intézett, arra irányuló kérése, hogy bizonyos feltételek mellett engedélyezze egy meghatározott ügylet megvalósítását a forgalmazási árrésük biztosítása érdekében?

6. Befolyásolhatja-e a tagállamok közötti kereskedelmet a fenti jellemzőkkel rendelkező, szinte az ország egész területét lefedő, minimális viszonteladási árak rögzítéséről szóló megállapodás?

Az uniós jog hivatkozott rendelkezései

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés: 101. cikk.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 2010. április 20-i 330/2010/EU bizottsági rendelet (HL 2010. L 102., 1. o.): 4. cikk.

A vertikális korlátozásokra vonatkozó iránymutatásokról szóló bizottsági közlemény (SEC/2010/0411 végleges)

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A 2012. május 8-i Lei n.º 19/2012, que aprova o novo regime jurídico da concorrência, revogando as Leis n.ºs 18/2003, de 11 de junho, e 39/2006, de 25 de agosto, e procede à segunda alteração à Lei n.º 2/99, de 13 de janeiro (a verseny új jogszabályi kereteinek megállapításáról, a 2003. június 11-i 18/2003. sz. törvény és a 2006. augusztus 25-i 39/2006. sz. törvény hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1999. január 13-i 2/99. sz. törvény második módosításáról szóló 19/2012. sz. törvény): 9. cikk.

9. cikk (1) bekezdése:

„Tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások közötti összehangolt magatartás és vállalkozások társulásai által hozott döntés, amelynek célja vagy hatása a nemzeti piac egészén vagy annak egy részén belüli verseny érzékelhető megakadályozása, torzítása vagy korlátozása, így különösen:

a) a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése; [...]"

A tényállás és az alapeljárás rövid ismertetése

- 1 A Super Bock vállalkozás italok, nevezetesen sörök, palackozott (szénsavas és szénsavmentes) vizek, üdítőitalok, jeges teák, borok, sangriák és almaborok gyártásával és értékesítésével foglalkozik, amelyeket Portugáliában két csatornán – az élelmiszer-csatornán (más néven „*off-trade*” csatorna) és a HORECA csatornán (más néven „*on-trade*” csatorna) – keresztül forgalmaz.
- 2 A hipermarketekben, szupermarketekben, helyi nagykereskedésekben, hagyományos üzletekben és diszkontüzletekben történő, háztartáson belüli fogyasztásra irányuló vásárlásokhoz kapcsolódó élelmiszer-csatorna (*off-trade*) tekintetében a Super Bock közvetlen kereskedelempolitikát alkalmaz, azaz közvetlenül szállít az ügyfelek azon korlátozott csoportja – úgynevezett „közvetlen ügyfelek” vagy „jelentős kiskereskedelmi ügyfelek” – részére, akik a beszerzési volumenük miatt általában megkövetelik, hogy közvetlenül a Super Bock-kal tárgyaljanak.
- 3 A „szállodákban, éttermekben és kávézókban” történő, háztartáson kívüli fogyasztásra irányuló vásárlásokhoz kapcsolódó HORECA (*on-trade*) csatorna tekintetében a Super Bock elsősorban független forgalmazók hálózatára támaszkodik, amelyek az ország területén történő viszonteladás céljából szerzik be termékeiket, kivéve az alábbiakban megjelölt területeket, ahol a Super Bock közvetlenül forgalmaz: Lisszabon, Porto, Madeira, 2013-ig Coimbra, 2014-től pedig Faial és Pico szigetek az Azori-szigeteken.
- 4 A Super Bock kereskedelmi kapcsolatban áll a független forgalmazói hálózatával (a továbbiakban: forgalmazók), amelynek keretében a forgalmazók változatos

italválasztékot – többek között söröket, palackozott vizeket, gyümölcsleveket/üdítőitalokat, almaborokat és borokat – vásárolnak tőle, elsősorban a HORECA csatornában történő kiskereskedelmi továbbértékesítés céljából.

- 5 A Super Bock és a (Super Bock csoporthoz nem tartozó) forgalmazók közötti kereskedelmi kapcsolatok egy meghatározott földrajzi értékesítési területre vonatkozó kizárólagos forgalmazási szerződéseken alapulnak.
- 6 E szerződések időtartama egy év – azonos időtartamú és egymást követő hosszabbításokkal –, és a felek bármikor felmondhatják azokat.
- 7 Ebben az összefüggésben a Super Bock minden termékkategória tekintetében éves értékesítési célokat tárgyal meg a forgalmazókkal, amelyek teljesítésének elmaradása lehetővé teszi a fellebbező számára a vonatkozó forgalmazási szerződés felmondását.
- 8 A Super Bock a forgalmazóival fenntartott kereskedelmi kapcsolatai során legalább is a 2006. május 15-től 2017. január 23-ig terjedő időszakban rendszeresen és széles körben (a forgalmazók teljes hálózatára vonatkozóan) változtatások nélkül rögzítette és előírta azon kereskedelmi feltételeket, amelyeket a forgalmazóknak a Super Bocktól vásárolt termékek viszonteladása során kötelező jelleggel kellett alkalmazniuk, különösen a lakossági ügyfelekkel szemben – akár konkrét ár megjelölésével, akár minimálárak vagy minimális átlagárak meghatározásával – felszámítandó árakat.
- 9 A Super Bock kifejezetten él az általa forgalmazott termékek viszonteladási árai rögzítésének jogával, a forgalmazók pedig a gyakorlatban nem rendelkeznek elismert döntéshozatali képességgel.
- 10 A Super Bock e gyakorlatot munkavállalóin keresztül valósítja meg, akiket belső szinten a hálózati vezetők, a területi vezetők vagy a piacért felelős vezetők neveznek ki a betöltött munkakörük függvényében.
- 11 Az esetek többségében a Super Bock munkavállalói e viszonteladási árakat szóban vagy írásban (e-mailben) közlik a forgalmazókkal.
- 12 A Super Bock határozza meg az általa a forgalmazók vonatkozásában rögzített viszonteladási árakat annak érdekében, hogy biztosítsa a stabil és állandó minimális árszint fenntartását a teljes belföldi piacon.
- 13 A viszonteladási árak forgalmazók vonatkozásában történő rögzítésének és előírásának szokásos eljárása a következő: a Super Bock értékesítési igazgatósága (általában) minden hónapban elfogadja a minimális viszonteladási árak jegyzékét, amelyet a Super Bock hálózati vezetői vagy piacért felelős vezetői továbbítanak az érintett forgalmazók részére, a legtöbb esetben jelezve, hogy ezen árak kötelezőek, és nem alkalmazhatók a rögzített minimálárak alatti árak, mivel ellenkező esetben a feltételek nemteljesítését a Super Bock koordinációért és

ellenőrzésért felelős munkatársai jelentik a Super Bock értékesítési igazgatósága részére, amely meghozza a megfelelő intézkedéseket.

- 14 A gyakorlatban a forgalmazók a Super Bock által (a fent leírt módon vagy közvetve, az alábbiakban leírtak szerint) rögzített eladási árakat alkalmazzák.
- 15 A Super Bock munkavállalói részéről szokásos és általános gyakorlat, hogy kifejezetten és közvetlenül (telefonon vagy személyesen) kéri a forgalmazókat, hogy tartsák be a Super Bock által megjelölt viszonteladási árakat.
- 16 A Super Bock a forgalmazók által alkalmazott viszonteladási árak vonatkozásában ellenőrzési és nyomonkövetési mechanizmusokat határoz meg.
- 17 A Super Bock által bevezetett ellenőrzési és felügyeleti rendszer lényegében a forgalmazók azon kötelezettségén alapul, hogy jelenteniük kell a viszonteladásukat – beleértve a mennyiségeket és az árakat is – például az eladásairól rendszeresen bekért számlákkal, illetve azon, hogy a nemteljesítést a hálózati és a piacért felelős vezetők csoportja, valamint a koordinációs és ellenőrzési csoport jelenti az értékesítési igazgatóság részére.
- 18 A Super Bock különféle megtorló intézkedésekkel fenyegeti a forgalmazókat, így a pénzügyi ösztönzők (például a forgalmazók által a Super Bocktól történő termékvásárlásra vonatkozó kereskedelmi engedmények és a forgalmazók által a viszonteladás során alkalmazott árengedmények visszatérítése), illetve a készletellátás és újrakészletezés megszüntetésével, hogy így kötelezze őket az általa rögzített viszonteladási árak alkalmazására.
- 19 Az általa előírt viszonteladásra vonatkozó üzleti feltételek be nem tartása esetén a fellebbező ténylegesen kizárhatja a forgalmazókat a termékellátásból és a viszonteladási árakra vonatkozó együttműködésből (azaz ez utóbbiak újrakészletezéséből).
- 20 A nemteljesítés elkerülése érdekében a forgalmazók gyakran maguk kéri a Super Bockot, hogy jelezze számukra az alkalmazandó viszonteladási árakat, elkerülve ezzel, hogy e vállalkozás valószínűleg tartott megtorlással éljen velük szemben.
- 21 A Super Bock és a forgalmazók között létrejött forgalmazási szerződések 2. szakaszának 1. pontja értelmében „az UNICER (jelenleg Super Bock) a termékeket az UNICER árjegyzékei és a minden esetben a jelen szerződés szerves részét képező általános értékesítési feltételei alapján értékesíti a forgalmazók részére”.
- 22 A Super Bock a legalább is 2006. május 15-től 2017. január 23-ig terjedő időszakban rendszeresen és általános jelleggel bizonyos kereskedelmi feltételeket írt elő a forgalmazók részére, a minimális viszonteladási árak betartása mellett pozitív forgalmazási árrést garantálva számukra.

- 23 A fellebbező célja az volt, hogy biztosítsa a stabil és állandó minimális árszint fenntartását a teljes belföldi piacon.
- 24 AN 2014. március 31-től a Super Bock igazgatótanácsának tagja, BQ pedig 2013. február 4-től a Super Bock kereskedelmi részlegének – a HORECA csatornán keresztüli értékesítésért felelős – igazgatója.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

A fellebbezők lényegében azt állítják, hogy:

- Az elsőfokú bíróság –eltérve azon uniós ítélkezési gyakorlatról, amely megköveteli annak bizonyítását, hogy a forgalmazók ténylegesen az Európai Unió Bírósága által megállapított értelemben és a 2010/C130/01 – „vertikális korlátozásokról szóló iránymutatás” értelmében vett ajánlott minimálárakat alkalmaztak – pusztán jelzésszerű tényezők alapján állapította meg, hogy létezik „megállapodás”.
- Az, hogy létezik megállapodás, megköveteli annak bizonyítását, hogy a gyakorlatban ténylegesen alkalmazták a szállító politikáját.
- A megtámadott ítélet megállapított tényállásából nem vonható le következtetés a közvetlen vagy közvetett árörögzítés meglétére vonatkozóan.
- Ahhoz, hogy a jogsértést cél általi korlátozásnak lehessen minősíteni, meg kell vizsgálni, hogy a kifogásolt magatartás elegendő károsági fokot mutat-e, ami magában foglalja a vélelmezett versenyellenes magatartások alapjául szolgáló és az ítéletből nem következő gazdasági környezet megismerését.

A versenyhatóság elutasítja a fellebbezők érvelését.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokainak rövid ismertetése

- 25 A fellebbezőket a NRJC 9. cikke (1) bekezdésének megsértése miatt marasztalták el, amelynek szövege alapvetően egybeesik az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének szövegével az Európai Unióban hatályos, a tagállamok közötti kereskedelmet érezhetően befolyásolni képes magatartásokra vonatkozó szabályozás közelítésével és harmonizációjával összefüggésben, egyébiránt pedig a nemzeti versenyjog általánosságban szinte teljes egészében az uniós versenyjog vonatkozó szabályain alapul, ezért a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására (lásd a 2015. november 26-i SAI Maxima Latvija ítéletet [C-345/14, EU:C:2015:784]).
- 26 Nem egyértelmű, hogy a jelen ügyben bemutatott magatartás az NRJC 9. cikkének (1) bekezdése és az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett cél általi versenykorlátozó magatartásnak vagy megállapodásnak minősül-e.

- 27 A Bíróság azon ítéletei, amelyekre a Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão de Santarém (santarémi versenyjogi, szabályozási és felügyeleti bíróság) ítéletében hivatkozik (1966. június 30-i Societé Technique Minière ítélet [56/65, EU:C:1966:38]; 2014. szeptember 11-i Cartes Bancaires ítélet [C-67/13 P, EU:C:2014:2204]; 2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet [C-228/18, EU:C:2020:265]) nem a jelen ügy tárgyát alkotóhoz hasonló helyzetekre vonatkoznak.
- 28 Azt kell tisztázni, hogy e magatartás vagy megállapodás jellegénél és céljánál fogva oly módon korlátozza-e a versenyt, hogy hatásait nem is szükséges megvizsgálni, vagy ahhoz, hogy versenykorlátozó magatartásnak vagy megállapodásnak minősüljön, bizonyítani kell-e a károssági fokát vagy a versenyellenes hatásait.

MUNKADOKUMENTUM